

NASILJE NAD ŽENAMA: NAJOPASNIJE MJESTO — VLASTITI DOM

Mirha Pojskić

Od osnivanja Medice, prije skoro 12 godina, do danas suočavamo se sa posljedicama muškog nasilja nad ženama, počevši od posljedica ratnog nasilja (silovanja žena i ostali vidovi nasilja), pa nasilja u zajednici, do nasilja u porodici. 'Mi u Medici' cijelo to vrijeme radimo na slijedećim akutnostima: saniranju posljedica nasilja nad ženama, putem direktne terapijske podrške i svih drugih vidova pomoći koje nudi naš projekt; i to senzibilizaciji i edukaciji u zajednici, a vezanim s posljedicama nasilja i potom o potrebi da se društvo, preko svojih institucija za zaštitu žrtava nasilja, adekvatnije brine o njihovoj zaštiti i prevenciji retraumatiziranja i resocijalizacije žrtava, a sve kroz sprečavanje eventualne (zlo)upotrebe moći tih institucija; akcenat je na istraživanju pojavnosti nasilja nad ženama, te o posljedicama istog, kako u ratu, tako i u miru; djelujemo, zajedno sa drugim nevladinih organizacijama na promjenama zakona koji se tiču zaštite žene od represije, te na izradi novih zakona iz ove oblasti. Egzemplarno da zahvatimo samo one najvažnije kao što su izmjene u Krivičnom zakonu, Porodičnom zakonu, te sudjelujemo u izradi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Nakon usvajanja 'zakona' zalažemo se (opet kroz mrežu NVO-a i u saradnji sa profesionalcima zaposlenim u institucijama) za dosljednu primjenu i sprovođenje tih zakona.

Analizirajući statistike Medice o broju žena koje su se obratile našem savjetovalištu i žena koje su bile stacionarno smještene zbog nasilja koje doživljavaju, 'dijagnosticiramo' kako nasilje u porodici neslavno "vodi", iza kojeg slijedi nasilje u ratu, te na kraju nasilje u zajednici. Sudeći po ovoj statistici možemo zaključiti da je **najopasnije mjesto za život žene njen vlastiti dom**, te da je njen muž, odnosno partner, taj koji čini opasnim i nesnošljivim njeno i dječije življenje unutar porodice.

Svako nasilje ima svoje izvorište u (zlo)upotrebi moći. U ratu jača strana zloupotrebljava moć snage oružja i gole sile, nad onima 'manje' naoružanim i 'manje' moćnima. Silovanje žena u ratu je korištenje ženinog tijela kao poruke "mi smo jači", između muškaraca koji se bore za moć. Ne dovodeći u pitanje da je silovanje Bošnjakinja u prošlom ratu korišteno i kao sredstvo genocida nad cijelim narodom, silovanja u Bosni su imala osim tog aspekta i ovaj već pomenuti mizogini.

U miru (kao i u ratu također) **moć se može zloupotrijebiti od strane svih onih koji imaju moć u odnosu na svoje klijente, korisnike usluga, članove kolektiva, članove porodice. Imati moć znači imati i odgovornost za korištenje te moći,** a u skladu sa poštovanjem ljudskih prava svih onih koji su "pod" okriljem te moći. Moć se može, i to se čini, možda ne redovno, no nesumnjivo, (zlo)upotrijebiti od strane institucija društva (tj. zaposlenika u tim institucijama) kao što su: policija, sudstvo, zdravstvo, škola, mediji; moć može zloupotrijebiti pretpostavljeni prema svojim uposlenicima, vlasnici prema onima koji rade za njih. Jednom riječju moć se može zloupotrijebiti svugdje tamo gdje je prisutna *njena* neravnoteža, gdje izostaje bilo kakav nadzor, te gdje postoji *odnos ovisnosti* jednih od drugih.

Nasilje je izvor traumatizacije i izaziva psihološku traumu kod onih koji su mu izloženi. Posljedice nasilja su skoro identične kod svih onih koji su mu podvrgnuti, bilo da je izvorište nasilja buknuo u ratu, nastalo na ulici ili se ugnijezdilo u porodici. Faktori koji utiču na razmjere posttraumatske reakcije kod žrtava nasilja su brojni, i jedan od uticajnijih je stupanj bliskosti sa počiniteljem nasilja; što je osoba bila prisnija sa nasilnikom, posljedice zbog učinjenog nasilja su po njeno psiho-fizičko zdravlje daleko veće.

Bidermanova karta (nastala na osnovu istraživanja posljedica traume kod osoba koje su bile žrtve torture u ratu) pokazuje da su **metode emocionalnog nasilja i ciljevi koji se njime postižu** identični metodama i ciljevima emocionalnog nasilja koje trpe žene - žrtve nasilja u porodici: **izolacija, monopolizacija percepcije, izazivanje slabosti i iscrpljenosti, prijetnje, povremena milost, demonstracija onipotentnosti, degradacija i postavljanje besmislenih zahtjeva.** Ciljevi ovih metoda i u logoru i u "kućnom zatvoru" su identični: oduzimanje žrtvi svake socijalne podrške za borbu, eliminacija informacija, osim

onih kojima kontrolira zlostavljač žrtvu, zatim činiti je ovisnom o zlostavljaču, fiksirati pažnju žrtve na neposrednu opasnost i zabrinutost za svakodnevno preživljavanje, (o)slabiti psihičku i fizičku sposobnost za otpor, 'kultiviranje' osjećaja nesigurnosti, obezbjeđivanje pozitivne motivacije za pokoravanje, 'stvaranje' osjećaja da je bolje ne odupirati se, nego se pokoriti, naposljetku imputiranje ('nabijanje') kompleksa inferiornosti, te izazivanje samooptuživanja.

Takođe nije rijetko da žena, žrtva nasilja u porodici tokom terapijske podrške kaže za nasilnog muža "**onaj moj Karadžić**" mi je učinio to i to...

'Mi žene Medice' se pažljivo ophodimo sa raspoloživom moći koju imamo u odnosu na naše klijentice - štice koje nam se obraćaju za pomoć poslije doživljenog nasilja. Mi smo i te kako svjesne da i same, kao pomagačice ili terapeutkinje, možemo (zlo)upotrijebiti tu moć, te da bi i mi mogle postati dio ženinog problema, balasta, (nasilnice) u slučaju kada bi u susretu sa njom normalizirale njenu viktimizaciju ili tek vjerovala da je nasilje koje trpi, posljedica njenog neudovoljavanja patrijarhalnom načinu života ili pak umanjivale nasilje koje ona trpi, osuđivale nju za nasilje, a pogotovu ukoliko bi ignorisale njenu potrebu za sigurnošću.

Medica je održala niz edukativnih programa i projekata u zajednici sa ciljem da se razumije traumatizacija izazvana nasiljem nad ženama, te sa svrhom da svi mi koji im pomažemo svojim profesionalnim angažmanom ne doprinesemo njenoj produljenoj ili ponovljenoj retraumatizaciji. Nastojimo da, u svom pristupu, nasiljem traumatiziranoj ženi **budemo dio rješenja, a ne dio problema žene.** To u većini slučajeva uglavnom i postižemo, olakšavajući ženi pristup specifičnim službama u zajednici; primjereno etičkom kodeksu poštujući povjerljivost; vjerovanjem ženi i prihvatanjem njenog iskustva; prepoznajući nepravdu kojoj je izložena; uvažavajući njenu samostalnost i njeno pravo da donosi odluke vezane za njen život; pomažući joj da planira postupke za povećanje njene sigurnosti u budućnosti.

U svom edukativnom djelovanju, nastojimo prenijeti svoje znanje i stavove o ovom problemu, sa svima onima koji su uvezani u lancu podrške, a sve s ciljem pružanja cjelovite potpore nasiljem pogođenoj ženi.